

calàpot de *romaguera* (*TbPu*, 51, 89) i el val. JnEsteve: «romagüeres o sarces o spines: sentes» (q-6-r^o-2); i Cavanilles clarament: «romaguera, *barser* rubus fruticosus: zarzo común» (classe XII, Icosandria), II, 331; al segon es deu referir el *CostManc*: «nom que es dóna a la bardissa a les Guillerries, Lluçanès, Gironès i Selva» (I, § 621).

Dels contextos medievals citats em sembla pendre's que Eiximenis i Metge es refereixen al segon (potser també la 1.ª cita de JRoig), mentre que els altres impliquen més o menys clarament el primer, d'acord amb la repartició geogràfica: la 2.ª en el NE. o E. del Princ, la 1.ª a les terres del S. (també ho sembla en el curt context que veiem de Llull, i en el doc de 1150). Els Atlants mig ofegats pel diluvi: «com taups furgant, resurten del fons a quatre grapes, / y apilan los cadavres dels anegats, a munts, / y agabellant-los, d'arsos y romaguera ab rapas, / als vius fan de passera los enarcats difunts», *Atl IX*, 20c (mot de l'ed. de 1878, no en la de 1877), més aviat serà l'acc. 2.ª, car la tija llarga de la mata rossegadissa és més apta com a vencill que un esbarzer Cf. infra *romeguer*.

De *romeguera* tinc notes de camp: *romagèra* a Tos sa i Vidreres (1931), i a les Guillerries (Espinelves, 1936); *Son romagèra* possessió mallorquina d'alguna importància en el terme de Porreres (ja en el mapa Despuig, S. XVIII, Masc. 36D3), sens dubte del nom de planta; *romigères* en el Maestrat (Canet lo Roig, 1961)³ La comparació *trobar una romeguera* és molt viva en tot el català central, i m'és familiar des de l'adolescència, però em sembla menys just, o almenys no tan generalitzat, el sentit que li dóna el *DFa* («obstacle en un afer») que el *d'AlcM* cosa que entreté, que fa perdre el temps', si bé afirmo que això no és peculiar de l'Emp, com diu aquest, car ho havia sentit a dir sovint al meu pare i altres familiars (quasi segur que és comú en l'ús del cat. central): no es tracta d'un esbarzer, que si n'hi ha un no és en el camí o ens en apartarem, sinó de la llarga tija rossegadissa que ens trava el pas a cada moment i fa lenta la marxa: «Sí que triga... —Ja deu haver trobat alguna *romeguera*», se sol entendre un amic o conegut que l'entreté amb precís o conversa.

L'ètimon *RUMICARIA no es troba en textos llatins, en els qual hi ha només RUMEX, -ICIS, però no bastaria suposar un derivat merament romànic d'aquest, perquè tal com el fr. *roncière* [«lieu plein de ronces»] tindria z en romànic com a resultat de la -c palatalitzada en el llatí de baixa època; és segur, doncs, que ja es devia formar *RUMICARIA en llatí vulgar, per més que aquest mot no s'hagi perpetuat més que en català i en llengua d'oc.

En aquesta llengua ja llegim *romeguera* en unes receptes mèdiques del S. XIII (p. p. Meyer, *Rom xxxii*, 294b9) única dada que en troba el *PSW VII*, 375; després se n'ha trobat una altra de *romingueyra* en el segle XIV (*FEW X*, 558a2); es tracta ja de la planta individual, probablement en la nostra acc. I: «pren la foilla de la *romeguera* e co-la ['cou-la'] ab seu et ab

aiga». Avui el mot està estès més o menys en totes les terres d'Occ, almenys és general en el Llgd, Gascunya, Llemosí, Perigord, Carcí, Roergue (*FEW*, 558a4-11), i de l'article del *TdF* s'entén que és provençal. En bastants parlars gascons i pirinencs s'ha propagat la nasalitat donant *rouminguèra* 'esbarzer', així a la Vall d'Aran (Cor, *Voc Ar*, 13a, també en var. secundària *arreminguèra*), Sant Gaudens *arrouminguèro* «ronces» (amb els derivats *arroumingerà* «roncerate», *arroumingerà's* «se faire des ronces», Dupleich), Coserans *rouminguèro* (a Biròs, Castet, 27, i *ALF* punts 782 i 787).

En aquesta forma arriba fins a l'Aude, o hi reapareix, car allí trobem dos llocs anomenats fins avui *La Roumenguère*, *-inguerè*, i un «ancien fief» *La Roumenguère* en el terme de La Force, ja documentat el 1468, si bé llavors sense la -n-; contraient-se *ngg* ha resultat *rumigéro* en el punt 785 de l'*ALF*; en els Pirineus occitans es troben també derivats directes de RUMEX en toponímia, i amb aquesta n-: el col·lectiu en -ALE, *Roumingau* a les valls de Luixon i d'Aran, *Roumengós* i *Roumengous*, *-ingoux*, a l'Aude. Anàlogament els nostres noms propis *Romégats*, *Romégosa*, *Romégós*

Almenys a la major part del domini oc, és com en cat. i en oc. ant, la planta individual, si bé el *TdF* el defineix com a «ronceraie lieu plein de ronces» i el mateix sentit consta en el Roergue (i potser el Carcí) Aquest degué ser el significat originari, i així s'explica la derivació en -ARIA, però tal com passa amb la falguera (cf. FILEX 'falguera', generalment reemplaçat per FILICARIA o FILICITUM > cast. *belecho*), el rododèndron, l'esbarzer i moltes altres mates silvestres que s'escampen, es fa difícil distingir una romeguera d'una bardissa o esbarzerar i es passa d'una cosa a l'altra. Es troba una forma RUMICA en el Dioscòrides llatí (S VI) i en b ll des del S XI (*FEW*, 559a32), forma que hem d'interpretar com extreta secundàriament de *RUMICARIA 'romeguerar' (segons les parelles PERSICA/PERSICARIA, CERASUS-/ARIUS > *cirerer*, PRUNUS/PRUNARIA etc.), car altrament no s'explicaria el canvi de -EX en -ICA. I per tant la dada del S. VI documenta indirectament la preexistència de *RUMICARIA des d'abans del S. VI.

A les altres llengües rom s'ha conservat el primitiu RUMICE o han intervingut alteracions de tipus diferent: fr. *fonce*, frprov. *ronze*, que s'estén fins a parlars oc transrodanesos, alvernesos, Roergue i algun altre, it *romice* (molt estès dialectalment), cast *romaza*.

En llatí, però, RUMEX havia designat també una altra planta, l'agrella, *Rumex acetosa*. És al que responen les paraules o descripció de Plini «laphati silvestris genus, ad strumas, cum axungia, efficacissimum» (Forcellini). com en la recepta occitana del S XIII, on el «sèu» equival a l'*axungia* (potser doncs les dues plantes tenien el mateix efecte curatiu), també se li atribueix aquest significat en Plaute i en Virgili, mentre que el sentit de «Rubus» està ja ben documentat almenys des del metge bordelès Marcellus Empiricus (S. v) i en glosses (*CGL III*, 619 24). Com a nom de la *Rumex acetosa* s'ha mantingut en el cast. ROMAZA (*DCEC/DECH*) i l'it. *romice*. Però també ha deixat